

KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY I

Listina základních lidských práv a svobod

Úmluva o právech dítěte

Zákon 561/2004 a 562/2004 Sbírky zákonů

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon 563/2004 Sbírky zákonů

Zákon o pedagogických pracovnících

KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

= pedagogický dokument, který vymezuje především koncepci, cíle a vzdělávací obsah dané etapy vzdělávání a vzniká na dvojí úrovni. Státní úroveň tvoří rámcové vzdělávací programy (RVP). Školní úroveň tvoří školní vzdělávací program (ŠVP).

2 úrovně

Státní úroveň – Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha MŠMT 2001) a rámcové vzdělávací programy), které vydává MŠMT pro předškolní, základní, gymnaziální a odborné vzdělávání

Školní úroveň – školní vzdělávací programy

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha MŠMT 2001)

- dokument obecného charakteru
- pro 6 států – Polsko, Rakousko, Maďarsko, Bulharsko, Slovensko a Českou republiku

Rámcový vzdělávací program (RVP)

= kurikulární dokument státní úrovně, který normativně stanoví obecný rámec pro jednotlivé etapy vzdělávání a je závazný pro tvorbu školních vzdělávacích programů. Vydává ho MŠMT.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

= kurikulární dokument státní úrovně, který normativně stanoví obecný rámec základního vzdělávání a na nějž navazuje RVP pro gymnaziální vzdělávání. Vymezuje zejména konkrétní cíle základního vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávací obsah a jeho organizační uspořádání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP).

- **Povinnost vzdělávat podle vlastního školního vzdělávacího programu nastane** pro všechny školy realizující základní vzdělávání **od školního roku 2007/2008**, a to minimálně v 1. a v 6. ročníku.
- Pokračují práce na přípravě manuálu k tvorbě školních vzdělávacích programů (ŠVP). Manuál bude obsahovat rozpracované zásady pro tvorbu ŠVP, metodické poznámky k pojetí jednotlivých oblastí a oborů vzdělávání a praktické ukázky možného zpracování částí ŠVP.
- Ve spolupráci s MŠMT se připravuje model vzdělávání ředitelů a učitelů zaměřený na problematiku tvorby ŠVP.
- Na vybraných pilotních školách probíhalo ve školním roce 2003-4 ověřování některých nových prvků výuky podle zpracovaných ŠVP.
- 16 základních pilotních škol ověřuje od září 2004 své ŠVP v rámci projektu Pilot
- Ověřování bude na pilotních školách probíhat do června 2006. Projekt umožní realizovat dvoustupňové kurikulum v plném rozsahu (tj. včetně navýšení hodinové dotace na ICT a cizí jazyky) a tento proces vyhodnotit. Zkušenosti a výsledky z realizace projektu budou využity při zavádění dvoustupňového kurikula do všeobecné praxe a umožní předejít možným rizikům, která by bez pilotáže mohla plošné všeobecné zavádění vzdělávacích programů provázet. Zásadní význam budou mít výstupy projektu pro nepilotní školy, které budou podle rámcových vzdělávacích programů vytvářet vlastní ŠVP a kterým bude tímto způsobem poskytnuta plošná metodická podpora při realizaci ŠVP na škole.

Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání (RVP GV)

= kurikulární dokument státní úrovně, který normativně stanoví obecný rámec vzdělávání ve čtyřletém vzdělávacím programu a na vyšším stupni gymnázií. Vymezuje zejména konkrétní cíle gymnaziálního vzdělávání, klíčové kompetence, vzdělávací obsah a jeho organizační uspořádání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP).

Novinky RVP GV do vzdělávání na gymnáziu ve vzdělávacím obsahu:

- Žáci si mají osvojit nadpředmětové, univerzálně použitelné **klíčové kompetence**, které jsou důležité pro jejich budoucí uplatnění a rozvoj osobnosti.

- Vzdělávací obsah je rozčleněn do **vzdělávacích oblastí a oborů**. Tento přístup zdůrazňuje mezioborové přesahy vzdělávacích oborů a může být inspirací při integraci jejich obsahů.
- Kromě **učiva** definuje RVP GV také **očekávané výstupy**, které stanovují úroveň vědomostí a dovedností, ke kterým by měli žáci na konci studia dospět, a které mají činnostní povahu.

Harmonogram prací na RVP GV:

Úprava RVP GV a schválení dokumentu na MŠMT pro pilotáž tvorby ŠVP podle RVP GV: do června 2004

Vytvoření vzorku pilotních škol: červen 2004

Pilotáž tvorby ŠVP podle RVP GV: září 2004 – březen 2006

- Ověřování tvorby ŠVP podle RVP GV na pilotním vzorku gymnázií.
- V průběhu měsíce května sestavil VÚP v Praze ve spolupráci s Radou AŘG pilotní vzorek škol, který tvoří 16 gymnázií. Každý kraj je zastoupen jednou školou, s výjimkou Prahy a Jihomoravského kraje, ze kterých byla zařazena dvě gymnázia. V pilotním vzorku škol jsou zastoupeny všechny typy gymnázií.
 - Cíle pilotního ověřování tvorby ŠVP:
 - Ověřit, zda lze podle RVP GV vytvořit kvalitní ŠVP
 - Vytvořit metodiku tvorby ŠVP (tzv. Manuál)
 - Dopracovat RVP GV
- Cílem pilotního ověřování tvorby ŠVP je vytvořit první školní vzdělávací programy a na základě zkušeností pilotních škol vytvořit metodickou příručku v podobě manuálu, který bude ostatním školám sloužit jako pomůcka při tvorbě ŠVP. Pilotní školy se budou také významně podílet na konečném dopracování RVP GV.

Vyhodnocení tvorby ŠVP: červen 2006

Konečná úprava RVP GV: srpen 2006

Připomínkové řízení k upravené verzi RVP GV: září - listopad 2006

Předložení závěrečné verze RVP GV ke schválení: březen 2007

Školení učitelů (nepilotních gymnázií) – „Od RVP k ŠVP“: od září 2005

Školní vzdělávací program (ŠVP)

= kurikulární dokument školní úrovně, který prezentuje podobu vzdělávání na konkrétní škole a její profilaci. Je zpracováván na základě příslušného rámcového vzdělávacího programu (RVP), jehož požadavky se řídí, a uskutečňuje se podle něj vzdělávání na konkrétní škole. Je povinnou součástí dokumentace školy a musí být přístupný veřejnosti. Je vydáván ředitelem.

- Pedagogický dokument, který bude vytvářet každá škola a který nahradí současné učební dokumenty pro gymnázia.
- ŠVP vytváří všichni učitelé školy, jeho garantem je ředitel školy, který odpovídá za kvalitu a úroveň jeho realizace.
- ŠVP prezentuje vlastní zaměření školy, škola v něm může zohlednit zájmy a potřeby žáků.

Struktura ŠVP

- Identifikační údaje (název vzdělávacího programu, studijní forma vzdělávání apod.)
- Charakteristika ŠVP (profilace školy, profil absolventa, organizační formy výuky apod.)
- Učební plán – vlastní učební plán školy vytvořený na základě rámcového učebního plánu
- Učební osnovy – vyučovací předměty, rozpracování očekávaných výstupů, výběr učiva
- Hodnocení žáků a autoevaluace školy

Učební osnovy

= distribuce vzdělávacího obsahu rámcového vzdělávacího programu do školního vzdělávacího programu. Části vzdělávacího obsahu (= očekávané výstupy a učivo) jsou ve školním vzdělávacím programu dále rozpracovány v rámci vyučovacích předmětů a rozděleny do ročníků.

Učební plán

= obsahuje výčet vyučovacích předmětů, jejich hodinovou dotaci, celkové počty hodin v jednotlivých ročnících a poznámky

Vzdělávací obsah

- RVP GV stanovuje pouze základní úroveň vzdělávacího obsahu závaznou pro všechny absolventy gymnázií, který škola může dále rozšiřovat.
- RVP GV nabízí jen jednu z možných strukturací vzdělávacího obsahu, kterou si škola může při dodržení určitých podmínek různým způsobem modifikovat (integrace dílčích témat, tematických celků a okruhů, integrace celých vzdělávacích oborů).

- Vzdělávací obsah je pojat jako **propojený celek očekávaných výstupů a učiva**.

Učivo

= závazný věcný obsah učení, jehož prostřednictvím žák dosáhne očekávaných výstupů.

- je strukturováno do jednotlivých tematických okruhů, tematických celků, popřípadě do jednotlivých témat a je pro školu závazné
- ŠVP jej dále specifikuje (upřesňuje) tak, aby žáci na základě učiva dospěli k očekávaným výstupům

Očekávané výstupy

= závazné a ověřitelné výsledky, které stanovují, k jakým vědomostem, dovednostem a případně postojům a hodnotám mají žáci v určité etapě vzdělávání prostřednictvím učiva dospět. Očekávané výstupy mají činnostní povahu a jsou součástí vzdělávacího obsahu určité etapy vzdělávání.

- závazné a zároveň ověřitelné výsledky vzdělávání
- vyjadřují stupeň osvojení učiva, tzn. jakými žádoucími vědomostmi, dovednostmi, případně postoji a hodnotami má žák po absolvování gymnázia disponovat – *žák uvede, popíše, vysvětlí, porovná, posoudí, zhodnotí...*
- škola očekávané výstupy „rozfází“ do jednotlivých ročníků ve svém ŠVP tak, aby zajistila, že žák na konci studia těchto očekávaných výstupů dosáhne

Klíčové kompetence

- soubor předpokládaných **vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot**, které by žák měl získat v průběhu gymnaziálního vzdělávání
- tyto vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty navazují na úroveň, kterou si má žák osvojit v průběhu základního vzdělávání
- rozvoj klíčových kompetencí žáků by měla podporovat celá koncepce vzdělávání na dané škole, např. strukturací vzdělávacího obsahu, podporou vhodných metod a forem výuky apod.

V etapě gymnaziálního vzdělávání jsou za klíčové považovány tyto kompetence:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské

KURIKULUM

3 významy pojmu

- vzdělávací program, plán
- průběh studia a jeho obsah
- obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujícím, její plánování a hodnocení

útlumové KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

Vzdělávací programy (pouze pro základní školy)

Normativní kurikulární dokument vymezující komplexním způsobem koncepci, cíle, obsah, příp. další parametry vzdělávání v určitém stupni nebo druhu školy. Řídí vzdělávací procesy na školách a determinuje tvorbu dalších kurikulárních dokumentů.

Základní škola

Národní škola

Obecná (Občanská) škola

Učební plán

Normativní pedagogický dokument, konkretizující obsah vzdělávání a jeho organizační rámec na určitém stupni/typu školy. Vymezuje soubor vyučovacích předmětů, časové dotace a zařazení do ročníků. Ředitel může upravit hodinovou dotaci v rozsahu 10% ve struktuře a uspořádání předmětů.

Učební osnovy

Normativní pedagogický dokument stanovující cíle, vymezení obsahu, rozsah, posloupnost a distribuci učiva vyučovacích předmětů do jednotlivých ročníků a časových úseků vyučování. Popisuje základní metody, organizační formy a postupy. Je vypracováván pro jednotlivé předměty a je určen jako program vyučování učiteli.

Standard vzdělávání

Konkrétně vymezené, obligatorní požadavky, které musí splnit žáci v určitých ročnících nebo stupních škol. Požadavky jsou formulovány jako vědomosti, dovednosti, postoje, hodnoty, ve vztahu k plánovanému obsahu vzdělávání ve vyučovacích předmětech. Obsahují souhrn vzdělávacích cílů, rámcový obsah vzdělávání a kompetence, které by si žáci měli osvojit.

Důležité www stránky:

www.e-gram.cz

www.msmt.cz

www.vuppraha.cz

Použitá literatura:

Švecová M. a kol.: Cvičení z didaktiky biologie I. Praha: Karolinum 2000. 88 s.

Skalková J.: Obecná didaktika. Praha: ISV 1999. 292 s.

Průcha J. a kol.: Pedagogický slovník. Praha: Portál 2003. 322 s.

Další doporučená literatura:

Kalhous Z., Obst O.: Školní didaktika. Praha: Portál 2002. 448 s.

Průcha J.: Učitel. Současné poznatky o profesi. Praha: Portál 2002. 154 s.

Švec V. a kol.: Praktikum didaktických dovedností. Brno: MU 2004. 90 s.